

Helseovervåkingsavtale Fjørfe – Vilkår, plikter og anbefalinger

Versjon av 15. januar 2018

Helseovervåkingsavtalen innebærer forpliktelser, både for dyreeier og veterinær. Ved opprettelse av avtale av veterinær og godkjenning av denne av dyreeier aksepterer avtalepartene minimumsvilkårene i dette dokumentet som grunnlag for avtalen. Forpliktelsene kan av avtalepartene utvides i avtalen.

Avtalen er formelt gyldig straks dyreeier har godkjent denne i HelseFjørfe. Da blir avtalen aktivert - elektronisk signert (sign) av begge parter. Ønsker dyreeier justering av avtalen, må avtaleutkastet tilbakeføres veterinær (avvises). Ønsker veterinær å gjøre endringer i godkjent avtale, er det å betrakte som en ny avtale som krever ny godkjenning. Dyreeier må da underrettes av veterinær.

Det er når avtalen er signert, at den blir registrert hos eggpakkeriene og slakteriene. Denne skal kunne fremvises ved tilsyn av Mattilsynet eller revisjon av KSL Matmerk, enten i HelseFjørfe eller i form av utskrift.

Avtalen kan sies opp av en av partene med en måneds varsel, med mindre noe annet er avtalt. Ved samtykke fra begge avtaleparter, kan Helsetjenesten for fjørfe oppheve HO-avtale med umiddelbar virkning

Vilkårene i dette dokumentet kan endres av Helsetjenesten for fjørfe, etter tilslutning av Samarbeidsrådet for helsetjenesten, som består av representanter for Nortura, KLF og NFL. Veterinærer og dyreeiere med helseovervåkingsavtaler vil bli informert om eventuelle endringer.

- a) Om helseovervåkingsavtalen i KSL
- b) Dyreeiers forpliktelser
- c) Veterinærens forpliktelser
- d) Generelt om veterinære oppgaver

---

a) Om helseovervåkingsordningen i KSL

Av *KSL-standard 2017 - 9 Fjørfe* fremgår følgende minimumskrav som det formelle grunnlaget for helseovervåkingsavtalen:

9.6.10 Er det tegnet avtale med veterinær om helseovervåking i besetningen? Alle som har kommersielle fjørfebesetninger skal inngå skriftlig avtale med veterinær om helseovervåking av besetningen. Formålet er å opprettholde den gode fjørfehelsen vi har i Norge og å sikre trygg mat og god dyrevelferd.

Avtalen skal minst inneholde krav om at det utføres regelmessige helseovervåkingsbesøk¹ og at det tas kontakt med veterinæren ved tegn på sykdom, klare produksjonsavvik, atferdsproblemer eller økt dødelighet. Veterinæren skal sette opp avtalen og journalføre alle sine besøk i fagsystemet HelseFjørfe (helsefjorfe.animalia.no).

9.11.9 / 9.12.6 Er det gjennomført to helseovervåkingsbesøk av veterinær i løpet av de siste 12 månedene? Alle kalkun- og slaktekyllingprodusenter som deltar i Dyrevelferdsprogram kalkun eller slaktekylling skal ha helseovervåkingsbesøk utført av veterinær to ganger hvert år. Veterinæren skal journalføre besøkene i HelseFjørfe. Produsentene kan også gå inn i HelseFjørfe og lese egen journal.

¹ For andre produksjoner enn kalkun- og slaktekylling, anbefaler Helsetjenesten for fjørfe minst ett helseovervåkingsbesøk i året, alternativt ett helseovervåkingsbesøk per innsett innen konsumeggproduksjonen.

---

b) Dyreeiers forpliktelser

Dyreeier, eller den som av eier har fått ansvar for drift av fjørfebesetningen, plikter:

1) å inneha en helseovervåkingsavtale med veterinær. Av avtalen skal det fremgå:

- Hvilke hus og produksjonstyper avtalen gjelder for
- Antall regelmessige helseovervåkingsbesøk
- Vilkår som avtalepartene enes om
- Varighet av avtalen (maks 5 år om gangen).

Dyreeier, eller den som har fått ansvar for drift av fjørfebesetningen, har det formelle ansvaret for å avtale gjennomføring av rutinemessige helseovervåkingsbesøk.

2) å føre dag- eller verpelister, samt føre og arkivere andre relevante produksjonsdata og resultater av overvåkings- og kontrollprogrammer (smittestoffundersøkelser), avregninger, kassasjonsrapporter, m.m. Disse skal kunne fremlegges for gjennomgang ved besetningsbesøk.

3) å kontakte besetningsveterinær ved tegn på sykdom, klare produksjonsavvik, adferdsproblemer eller forøket dødelighet i flokken.

4) å melde ifra til Mattilsynet og eggpakkeri eller slakteri ved forhold som kan påvirke eggenes og dyrenes egnethet som folkemat, for eksempel ved påvisning av smittestoffer som kan gi sykdom hos mennesker (zoonoser).

5) å bruke legemidler (inkludert vaksiner) i henhold til norsk regelverk og som foreskrevet av veterinær. Dyreeier, eller den som har fått ansvar for drift av fjørfebesetningen, har ansvar for at eggpakkeri eller slakteri blir informert om bruk og tilbakeholdelsesfrister.

6) å varsle Mattilsynets regionkontor (22 40 00 00) og eventuelt besetningsveterinær ved¹:

- Markert nedgang i fôr- eller vanninntak eller nedgang på mer enn 20 % i mer enn to dager.
- Markert nedgang i eggproduksjonen eller nedgang på mer enn 5 % i mer enn to dager.
- Markert dødelighet eller dødelighet på over 3 % i løpet av en uke.
- Kliniske tegn eller andre funn som gir grunnlag for mistanke om aviær influensa

7) å delta i middovervåkingsprogrammet i henhold til KSL 9.7.15 (gjelder oppal – og konsumeggproduksjonen). I konsumeggproduksjonen vil midstatus per hus være tilgjengelig informasjon for veterinærer og varemottakere.

¹ **Generell varslingsplikt:** I henhold til § 3 i *Forskrift om høypatogen aviær influensa*. Mattilsynet tar en vurdering på hvorvidt det skal foretas oppfølgende undersøkelser eller ikke. Årsaker som åpenbart skyldes teknisk svikt, og som ikke kan mistenkes skyldes smittsom sykdom, vil i regelen ikke bli fulgt opp i henhold til forskriften.

---

c) Besetningsveterinærens forpliktelser

Besetningsveterinærens plikter:

8) å utføre besøk og tjenester etter nærmere avtale med dyreeier.

9) ved helseovervåkings eller sjukdomsbesøk inspisere dyra for vurdering av helse- og dyrevelferdsstatus.

- Gå gjennom relevante data i besetningenes driftsregistre (Dag- eller verpelister, produksjonskontroller, kassasjonsdata, tråputeskår, KSL-revisjoner, etc.).
- Vurdere helse og dyrevelferd, både på flokk- og individnivå. Aktuelle tilleggsundersøkelser vil kunne være obduksjon av dyr, gait scoring, m.m.
- Dyreeier skal holdes løpende orientert om resultatene av undersøkelsene.

10) om nødvendig, obduere dyr, eventuelt igangsette tilleggsundersøkelser, så som innsending av dyr for obduksjon eller materiale for histologisk, serologisk eller mikrobiologisk undersøkelse.

- På grunnlag av nødvendige undersøkelser skal det vurderes om dyrene
  - er infisert med og / eller lider av smittsom fjørfesjukdom
  - ikke er infisert med sykdom som kan overføres til mennesker (zoonotiske sykdommer)
  - lider av annen sykdom som gjør egg eller kjøtt uegnet til folkemat.
- Dyreeier skal holdes løpende orientert om resultatene av undersøkelsene.

11) å føre ordnede besøksjournaler uten unødig opphold (journalforskriften) i HelseFjørfe

- Helseovervåkingsbesøk skal føres fortløpende. Disse inngår i næringens Dyrevelferdsprogrammer.
- Ved sykdom- eller produksjonsrelaterte lidelser skal husdyrnæringens sykdomskodeliste brukes. Se [Kodeliste for fjørfesykdommer](#)
- Det skal om mulig både fastsettes flokkdiagnose^{1,2} og diagnosenivå³.
- Det skal i tillegg til egne journaler føres nødvendige nedtegnelser i besetningens dag- eller verpelister, herunder diagnose, type- og mengde av preparat, start- og sluttdato for behandling og tilbakeholdelsesfrister.

12) å anbefale nødvendige tiltak, herunder medikamentell behandling. Ved medikamentell behandling forholde seg til Helsetjenesten for fjørfe sine anbefalinger og gjeldende offentlig regelverk². I tillegg skal medikamentell behandling registreres i HelseFjørfe⁴.

¹ **Flokkdiagnoser:** Så fremt det er mulig skal det på grunnlag av anamnese, inspeksjon, obduksjon, produksjons- og kassasjonsdata og / eller laboratoriesvar stilles flokkdiagnose(r). Flokkdiagnose(r) skal stilles på grunnlag av lignende funn/diagnoser hos et representativt utvalg av dyr eller andel av døde dyr fra besetningen.

² **Om varsling og rapportering av sykdommer og legemiddelbruk:** Ved mistanke om B-sykdom eller bekreftet B- og C-sykdom som ikke før eller kun sjelden har forekommet i Norge, skal Mattilsynet varsles umiddelbart (Varslingsinstruksen). Disse skal i tillegg rapporteres – enten til Mattilsynets regionkontorer, via Mattilsynets skjematjenester eller Dyrehelseportalen. All legemiddelbruk skal rapporteres til Mattilsynet (VetReg). Dette kan skje via Dyrehelseportalen eller Mattilsynets skjematjenester.

³ **Diagnosenivå:** Gir informasjon om presisjonsnivået for diagnosesettingen (seks alternativer): 1. Klinisk, 2. Feltobduksjons-, 3. Laboratorie-, 1. og 2., 1. og 3., eller Alle (1., 2. og 3.).

⁴ **Registrering i HelseFjørfe:** HelseFjørfe er per i dag eneste kilden for statistikker over legemiddelbruk på kommersielt fjørfe.

---

d) Generelt om veterinære oppgaver

Veterinærene har flere viktige oppgaver i verdikjeden. Det gjelder ikke minst forebyggende helsearbeid, besetningsgjennomgang ved produksjonsavvik, sykdomsberedskap og samordnet sykdomskontroll.

Forebyggende helsearbeid

Noe av det viktigste arbeidet for besetningsveterinæren, gjerne i samarbeid med andre rådgivere, er å drive systematisk forebyggende helse- og dyrevelferdsarbeid. Dette er særlig viktig i fjørfeproduksjonen der en av flere årsaker har begrensede muligheter til rette opp eventuelle problemer underveis i innsettene. Gjennom å sikre en høy kvalitet på liv- og bruksdyr (god livskraft og lik størrelse på dyrene) og å forhindre innslep av smittestoffer eller oppvekst av allerede eksisterende smittestoffer i dyremiljøet, vil en kunne optimalisere produksjonen. Effektivt forebyggende arbeid forutsetter besetningsbesøk av en viss regelmessighet, samt jevnlike tilsyn med produksjonskontrollene. Slik får også veterinæren god kjennskap til produksjonsmiljøet. Nettbaserte produksjonskontroller gjør det dessuten mulig for veterinæren å logge seg på og se på besetningens produksjons- og helsedata, forutsatt at dyreeier gir veterinær slik tilgang.

Besetningsgjennomgang ved produksjonsavvik

Det er også viktig at en ved produksjonsavvik, så som dårligere resultat enn andre det er naturlig å sammenligne seg med, gjennomfører systematiske besetningsgjennomganger med formål å finne årsaker og rette opp avvik i inneværende eller kommende innsett. Dette bør gjøres av kompetente rådgivere, eksempelvis veterinærer med avtale med Helsetjenesten for fjørfe (Helsetjenesteveterinærene) eller fagkonsulenter i Nortura og KLF. I mange tilfeller vil en ha mest igjen for en besetningsgjennomgang gjennomført i samarbeid mellom veterinær og fagkonsulent. Oppdatert oversikt over Helsetjenesteveterinærene finner du under [helsetjenesteveterinærer](#)

Sjukdomsberedskap

Ved akutt oppstående sykdom og / eller produksjonsavvik er det svært viktig å få stilt en diagnose så tidlig så mulig, enten for å utelukke eller bekrefte alvorlig smittsom sykdom, eller for raskt å komme til med nødvendig behandling for å hindre store tap og lidelser. Om ikke årsaken er åpenbar (eksempelvis teknisk svikt som raskt kan rettes opp), skal veterinær kontaktes. Veterinæren skal foreta et faglig skjønn på nødvendig oppfølging, herunder behov for besetningsbesøk og uttak av prøvemateriale for nærmere undersøkelse.

Mattilsynet skal varsles i henhold til sjukdomsinstruksen ved å ringe Mattilsynet sentralt og bli satt over til aktuelt regionkontor, eventuelt supplert av Mattilsynets skjematjenester for innrapportering av smittsom sykdom.

Veterinærene plikter å følge offentlig regelverk mht. forskrivning av legemidler (inkl. vaksiner). Dyreeierne på sin side plikter å bruke legemidler etter forskrivning av veterinær og forholde seg til KSLs retningslinjer for bruk og forvaltning av medisiner til produksjonsdyr: [KSL](#)

Samordnet sjukdomskontroll

Registrering av produksjons- og helsedata og kunnskap om sykdomsstatus danner fundamentet i alt samordnet helsearbeid. Det er kun gjennom slik registrering at det er mulig å sette inn samordnede tiltak og måle effekten av disse. Jo flere som slutter opp om produksjonskontrollene, jo bedre verktøy får næringen. Ved at besetningsveterinæren gis adgang til sine kunders produksjonskontroller, muliggjør det en enda mer effektiv rådgivning.

Veterinærene plikter på sin side å føre besøksjournal, føre inn sjukdomsdiagnoser, eventuell behandling og tilbakeholdelsesfrister i besetningens dagliste, verpeliste eller lignende. Husdyrnæringas sjukdomskoder for fjørfe skal brukes. Varsling og innrapportering av smittsomme B- og C-sjukdommer skal gjennomføres i henhold til sjukdomsinstruksen (se under det forrige punktet Sjukdomsberedskap).

Dokumentasjon

Det blir stadig viktigere å dokumentere god dyrehelse, dyrevelferd og trygg matproduksjon (matkjedeinfo). Dette er noen av de viktigste konkurransefortrinnene norsk husdyrproduksjon har. Mye dokumenteres allerede, gjennom prøvetakingsprogrammer, dyrevelferdsprogrammer, produksjonskontroller, kjøttkontroll, KSL, m.m. Imidlertid forventes det at det vil komme nye krav til dokumentasjon. Veterinærer og andre rådgivere vil kunne bistå i å få slik dokumentasjon på plass.